

**MOGUĆNOSTI ZA
KORELACIJU NASTAVE MUZIKE
I FIZIČKOG VASPITANJA
Lenče Nasev*¹
Univerzitet „Goce Delčev“- Štip
Fakultet za muzičku umetnost**

Sažetak

Savremeni pristup nastavnika, u okviru obrazovnog procesa u osnovnom obrazovanju, zasniva se na korišćenju različitih metodoloških postupaka. Među njima važno mesto zauzima korelacija. Cilj ovog rada je da ukaže na mogućnosti korelacije između nastave muzike i fizičkog vaspitanja. Pokret tela, dok učenik sluša muziku, nije dokaz njegove muzikalnosti. Pokret mora biti kontrolisan upotrebom različitih kombinacija pokreta u prostoru. Učenicima je na taj način lakše da izraze muzičko znanje. Preko relevantnih primera potrudimo se da prikazemo značaj i mogućnosti za korelaciju između predmeta – muzičko i fizičko vaspitanje.

Ključne reči: muzičko vaspitanje, fizičko vaspitanje, pokret, korelacija, osnovno obrazovanje

UVOD

Pri usvajanju novih znanja, kao metodološki postupak u oblasti nastavnih planova, predviđena je korelacija između različitih predmetnih područja. Za uspešno povezivanje određenih nastavnih sadržina, počevši od planiranja i smišljanja, pa sve do konkretne realizacije časova, neophodna je stručna, didaktičko-metodološka priprema nastavnika. To podrazumeva da je potrebno da se obezbede uslovi i situacije u kojima će znanje dobiti karakter sistema preko kojeg će ga učenici lakše i brže usvojiti.

U ovom radu fokusiraćemo se na međusobnu povezanost predmeta muzičkog i fizičkog vaspitanja. Preko relevantnih primera potrudimo se da prikazemo deo mogućnosti primene muzike i pokreta u smeru ostvarivanja predviđenih nastavnih ciljeva.

¹ lence.nasev@ugd.edu.mk

1. NAČIN POVEZIVANJA MUZIKE I POKRETA – ZAJEDNIČKA PLATFORMA

Pokret kao osnovno fizičko sredstvo pripada kategoriji neverbalne komunikacije. Ovaj način komunikacije je najkarakterističniji za decu predškolskog i ranog školskog uzrasta. Često uz pomoć pokreta saznajemo dečje želje, potrebe i emocije. Uz tu pomoć deca šire svoje horizonte, izražavaju svoja znanja i prezentiraju odnos prema sebi i svetu oko sebe.

Usvajanje muzičkih sadržina u ranom školskom uzrastu je interesantnije i zabavnije ukoliko se primenjuje pokret. Uz pokret se podstiče slušanje, sviranje i stvaranje muzike. Povezivanje muzičkih sadržaja sa pokretom omogućuje učenicima da preko, unapred isplaniranih muzičkih aktivnosti, steknu sistematsko muzičko iskustvo. Preko pokreta se učenicima približava i omogućava lakši razvoj i rast u polju muzike. To je most između onoga što učenik „mora“ i „želi“.

Pored postepenog sticanja osnovnih znanja o muzici, učenici u isto vreme usavršavaju preciznost, skladnost, orijentaciju i izraz pokreta. Jedinstvo muzike i pokreta utiče na razvoj fizičkog i mentalnog zdravlja učenika, socijalizaciju ličnosti i izgrađivanje osećaja za lepo.

Povezivanje pokreta sa muzikom daje mogućnost za primenu tela kao sopstvenog instrumenta, pravljenje improviziranih instrumenta ili Orfovog instrumentarija. Tako:

- Sopstveno telo učenici mogu da upotrebe kao instrument preko: zviždanja, ispuštanja zvuka sa jezikom, ritmičkog udaranja dlanovima, trljanjem dlanova, pucketanjem prstima, udaranjem nogama;

- Improvizirani instrumenti mogu da budu izrađeni od materijala koje posedujemo kao što su: zvečke sa pirinčem, štapići sa olovkama, daire od žice i poklopca;

- Učenici mogu da sviraju na svim melodijskim i ritmičkim Orfovim instrumentima.

Pre praktične realizacije učenici treba prvo da vizuelno upoznaju instrumente, da ih slušaju i, na kraju, da se potrudu da sviraju na njima. Na ovaj način će im se omogućiti da razviju motorne veštine koje su povezane sa preciznošću, tačnošću i samopouzdanjem, isto tako razvije melodijski i ritmički sluh, a ujedno će se uvesti u grupno muziciranje.

Najčešće učenici ranog školskog uzrasta pri slušanju muzike spontano pokreću telo i na taj način muziku doživljavaju motorno. Na tom uzrastu učenici poseduju osećaj za jedinstvo muzike i pokreta. Preko pokreta učenici se trude da izraze njen karakter i sadržinu, dinamiku, tempo i ritam. Dok slušaju muziku, učenici mogu da upotrebe tri vrste pokreta:

- Lokomotorni (pokret celog tela – hodanje, skakanje)

- Nelokomotorni (kad noge ostaju na jednom mestu, a ostali delovi tela se pokreću) - Kombinovani (kombinacija lokomotornog i nelokomotornog pokreta)
 - Upotrebom različitih načina pokreta učenici mogu da izraze:
 - Raspoloženje u muzici (veselo – tužno)
 - Tempo (preko brzine pokreta)
 - Dinamiku (preko upotrebe različitih energija u pokretima za tiho – hodanje na prstima, za jako – koračanje sa celim stopalom)
 - Tonsku visinu (preko položaja tela, za niže tonove – čučanj, za više tonove – ispravljeno)
 - Ritam (preko zadržavanja tela u određenoj pozi za duge tonove i naglih poteza pri kratkim tonovima)
 - Akcent (preko potenciranih pokreta – taktiranje, odnosno preko konstantnog pokreta tela koji je usaglašen sa muzikom)
 - Repeticiju (preko ponavljanja prethodno osmišljenih pokreta tela)
 - Promene karaktera muzike (preko različitog intenziteta pokreta).
- Pri slušanju muzike sa ritmičnim pokretima kod učenika se razvijaju tri osnovne sposobnosti (Pešek, 1997: 144):
- Sposobnost slušanja gde je pažnja okrenuta ka muzici
 - Sposobnost da se doživi muzika, njen izraz i raspoloženje
 - Sposobnost pokreta tela u koordinaciji sa muzikom.

2. KORELACIJA IZMEĐU PREDMETA MUZIČKO I FIZIČKO VASPITANJE

Primena pokreta u oblasti predmeta muzičkog vaspitanja, pri realizaciji različitih sadržaja, daje spektar mogućnosti za integraciju sa predmetom fizičko vaspitanje.

U cilju pravilnog razvoja kompletne muzičke percepcije kod učenika ranog školskog uzrasta, u Nastavnim programima muzičkog vaspitanja za I, II i III razred devetogodišnjeg obrazovanja u školama Republike Makedonije predviđena je nastavna tema Muzika i pokret (Коларовска-Гмирја и сар., 2007). U ovim programima su obuhvaćeni sledeći muzički sadržaji: muzičko-ritmičko koračanje, muzičke igre, plesanje, elementarne muzičke dramatizacije u kojima se koriste ples i pantomima.

Ples kao aktivnost se realizuje u oba predmeta. Preko njega učenici postepeno upoznaju tradicionalne igre. Ritmički pokreti tela u plesu su sinhronizovani sa muzikom. Oni daju sigurnost u izvođenju koja je povezana sa orijentacijom u prostoru, koordinacijom

pokreta pri izvršavanju psihomotoričke aktivnosti. Ples u kombinaciji sa muzikom ujedno razvija i kreativnost učenika. Pri planiranju muzičko-fizičkog delovanja treba obratiti pažnju da se obezbede uslovi preko kojih će se pravilno realizovati predviđena aktivnost:

- Adekvatan prostor za pokret, spoljašnji ili unutrašnji
- Osnova prostora treba da bude zaštićena
- Kvalitetni nosači zvuka
- Orfov instrumentarijum
- Lopte, krede u boji za obeležavanje prostora
- Strunjače
- Filmovi povezani sa muzikom i pokretom.

Uz pomoć navedenih nastavnih sredstava će se omogućiti i ostvariti kvalitetna i laka korelacija između predmeta muzičko i fizičko vaspitanje, a ujedno će se i uspešno realizovati zamišljene ideje.

Povezivanje pokreta sa muzikom treba da bude pažljivo vođeno od strane nastavnika preko smišljanja različitih kombinacija pokreta u prostoru oko učenika. Odgovarajuće planiranje i priprema će pridoneti da se izbalansirano odredi dinamika nastavnog procesa čime će se obezbediti bolji kvalitet i efikasnost.

U daljem tekstu ćemo dati kratak opis aktivnosti u kojoj su primenjeni jednostavni pokreti preko kojih će se učenici motivisati da usvoje nastavnu jedinicu Uvođenje u tempo (sporo i brzo) na času Muzičkog vaspitanja u I razredu (Министерство за образование и наука, 2007). Povezivanje pokreta sa muzikom ujedno će omogućiti učenicima da ostvare i ciljeve nastavnog sadržaja Hodanje po liniji predmeta fizičko vaspitanje, tačnije: sinhronizovano pokretanje ruku i nogu i razvijanje koordinacije i ravnoteže preko hodanja po smanjenoj površini.

2.1 Opis aktivnosti

Na početku časa se razgovara o sporim i brzim životinjama. Na primer: „Kornjača je mnogo spora. Da pokažemo kako se ona pokreće. Zec je brz. Da vidimo koliko je brz. Žaba sporo skače. Hajde da skačemo kao žaba. Bubamara može da se kreće sporo, no može i brzo da leti. Hajde da pokažemo kakvo je njeno sporo hodanje. A sad da zamislimo kako je ona brzo odletela“. Nastavnik preko slika zajedno sa učenicima opisuje bubamaru.

Na kraju razgovora obrađuju pesmu Bubamara. Pesma se prvo obrađuje tekstualno. Tekst se čita jasno sa jasnom dikcijom i adekvatnim tempom da bi učenici mogli da dožive

sadržinu pesme. Pre nego što se počne sa obradom melodije, učenici izvode vežbe za disanje i zauzimaju pravilan pevački stav. Pesmu prvo peva nastavnik.

Učenici slušaju i memorišu pesmu sa ponavljanjem muzičkih rečenica. Rečenice se pevaju sve dok se ne nauči tekst. Učenici su poredani u kolonu, jedan iza drugog. Na podu su nacrtane dve linije. Jedna je prava, a druga kriva (zmijolika) linija. Na kraju linije su nacrtani cvetovi. Učenici se kreću jedan po jedan. Na prvoj liniji pesmu pevaju u brzom tempu, dok na krivoj liniji pevaju u sporom tempu. Sa imitacijom pokreta bubamare paze da ne izađu sa linije.

БУБА МАРА

Andante ♩ = 92

Лет, лет, Бу-ба Ма-ро до-не-си ми гос-ти 1. Ле-тај, ле-тај Бу-ба Ма-ро
 2. Мно-гу са-кам да ги гле-дам
 3. ис-пол-ни-ми ед-на жеп-ба:

на пр-сте ми сле-тај! по-чи-ни си, па по-то-а низ длан-ка-ва ше-тај.
 твој-те кри-лца лич-ни цр-ве-ни со цр-ни точ-ки на фус-тан-че слич-ни.
 лет-ни ши-ри кри-ла од да-ле-ку да ми дој-дат де-до, ба-ба ми-ла!

1.

2. низ длан-ка-ва ше-тај.
 на фус-тан-че слич-ни.
 де-до, ба-ба ми-ла!

D.C. 2x al

лет, лет, лет, Бу-ба Ма-ро лет!

Primer 1. Pesma Buba Mara (Мишченко-Водеб, 2005: 36.)

ZAKLJUČAK

Pokret kao komunikacijska pojava predstavlja osnovu za korelaciju između predmeta muzičko i fizičko vaspitanje. U nastavnom procesu pri usvajanju određene muzičke sadržine u korelaciji sa pokretima ruku, nogu kao i korišćenjem celog tela, preko osmišljenih didaktičkih igara i plesova ostvaruju se ciljevi oba predmeta: razvijanje osećaja za ritam, tempo, dinamika muzike, orijentacija u prostoru, koordinacija i ravnoteža.

Literatura

Васиљевић Зорислава. 2000. Методика музичке писмености. Београд: Завод за уџбенике.

Ивановић, Мирјана. 1981. Методика наставе музичког васпитања у основној школи. Књажевац: Нота.

Којов-Буквић, Ирена. 1989. Методика наставе музичког васпитања. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Коларовска-Гмирја, Викторија и сар. 2007. Прирачник по музичко образование за наставниците кои изведуваат настава во I одделение во деветгодишното основно образование. Скопје: Биро за развој на образованието.

Коларовска-Гмирја, Викторија и сар. 2007. Прирачник по музичко образование за наставниците кои изведуваат настава во II одделение во деветгодишното основно образование. Скопје: Биро за развој на образованието.

Коларовска-Гмирја, Викторија и сар. 2007. Прирачник по музичко образование за наставниците кои изведуваат настава во III одделение во деветгодишното основно образование. Скопје: Биро за развој на образованието. Министерство за образование и наука, 2007.

Концепција за деветгодишно основно образование и воспитание. Скопје: Биро за развој на образованието. Мишченко-Водеб, Надежда. 2005. Први чекори. Скопје: Диги Принт, 36.

Наставни програми, основно образование. 2007. Скопје: Биро за развој на образованието.

Pešek, Albinca. 1997. Otroci v svetu glasbe (izbrana poglavja iz glasbene psihologije in pedagogike). Ljubljana: Mladinska knjiga, 144.

Požgaj, Jože. 1950. Metodika muzičke nastave. Zagreb: Nakladni Zavod Hrvatske.

Požgaj, Jože. 1975. Metodika glazbenog odgoja u osnovnoj školi. Zagreb: Prosvjetni sabor Hrvatske.

Požgaj, Jože. 1988. Metodika nastave glazbene kulture u osnovnoj školi. Zagreb: Školska knjiga.

Трнавац, Недељко и Ђорђевић, Јован. 1995. Педагогија, Београд: Научна књига.

CORRELATION POSSIBILITIES BETWEEN TEACHING MUSIC AND PHYSICAL EDUCATION

Abstract

Modern approach of a teacher within the educational process in primary education is based on the use of different teaching methods. Among them an important place is occupied by the correlation between different teaching subjects, fields and contents as well. The purpose of this paper is to highlight the possibilities of correlation between the teaching subjects Music Education and Physical Education. Movement of the body itself while listening to music does not prove that the student has some musical ability. It is necessary to be directed and controlled by using different combinations of movements within the space. In this way the student can easily express his musical knowledge. The relevant examples will serve to underline the full importance of the correlation between the two subjects.

Key words: music education, physical education, movement, correlation, primary education